

Déri Balázs

Sarah Coakley húsvéti igehirdetésének retorikai elemzése

Déri Balázs (Budapest) zenetudós, klasszika-filológus, középkorkutató, az ELTE BTK Latin Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára és Vallástudományi Központjának vezetője.

Az anglikán lelkész, korábban a Harvard, néhány éve a Cambridge-i Egyetem híres teológusa-vallásfilozófusa húsvét hajnali igehirdetését nem személyesen hal-

lottam, hanem az interneten találtam rá. Egy induló vallástudományi folyóirat szerkesztőbizottsági tagjának kértem föl Sarah Coakley-t, amit el is vállalt. Kíváncsi voltam arra, hogy tudományos munkásságán és azokon a személyes mozzanatokon túl, amelyeket levélben elárult magáról, megtudok-e valamit, mondjuk arról, hogy hogyan végzi nyilvános lelkési szolgálatát, a liturgiát, vagy hogy hogyan prédikál. Nem kellett sokáig keresni: rögtön erre a prédikációra bukkantam, amelyet számos, vagy inkább számtalan honlapon újraközöltek, már csak ezzel az újraközléssel is felhívva a figyelmet a szöveg kivételesen értékes voltára. Az első bekezdés után tudtam, hogy közölni fogom, és én magam fogom lefordítani, hogy teljes mélységében megértsem.

Aki azt hinné, hogy egy, a filozófiai és teológiai gondolkodásban elmélyült egyetemi ember, aki bizonyos kérdésekben az angol államegyház liberális szárnyához látszik tartozni, nehezen érthető, bonyolult okfejtésekkel kerüli meg a hitvallást a keresztény hit központi tételeiről, úgymint Krisztus váltsághaláláról és valóságos testi feltámadásáról, az téved, sőt meg kell szégyenülnön. Hibátlan és erőteljes hitvallás ez a beszéd az orthodox hitről! Az igehirdető saját hitéről — a mi hitünkről.

A professzor mondatai valóban nem egyszer bonyolultak, de hiszen maga a gondolatmenet sokágú, összetett! Bizonyosan számíthatott a nehezen leírható szépségű katedrális gyülekezetének figyelmére — a hajnali óra hidege illő közeg a metszően pontos mondatokhoz, szavakhoz —, ám a régi jó retorikai szabályok betartásával is biztosítja a figyelem fölkelését, fenntartását, s biztos kézzel vezet el az alleluja hitvallás kimondásáig. A világos tagolású beszéd háromrészes bevezetése különösen mesteri: a jelenlevőket személyesen a keresztségi fogadalmukra emlékeztetve, kérdésekkel szólítja meg, majd egyetlen érvként a páli ígét idézve Krisztus föltámadását a keresztény hit, a mi hitünk megfellebbezhetetlen vagy-vagyának jelenti ki. Majd a prozopopoeia jelzi, hogy (leginkább így szokás!) három pontot fog érinteni. A (valljuk be, sokszor túl egyszerű, közhelyszerű) felosztás technikai mozzanatát azonban tompítja, és arra is fölhasználja, hogy egy villanásig még húsvét hajnalára is belopja az angol humort, hiszen a Fehér Királynő mondja Alice-nak a Csodaországban: „Volt úgy, hogy már reggeli előtt hat lehetetlen dolgot elhittem.”